

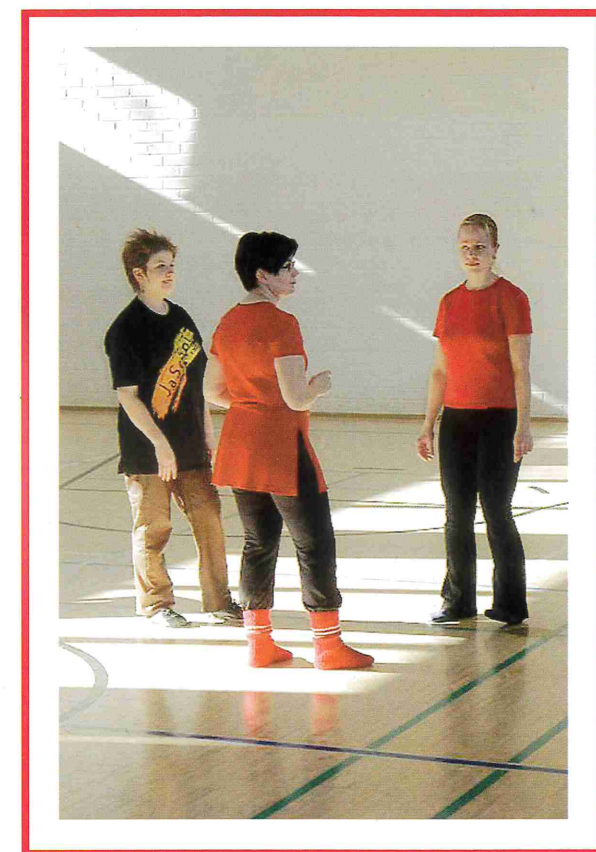

Opettajia JaSeSoi -paidoin kiittämässä Tiinat Tiku ja Tike.

Kotimatkalle seilasimme Risto Järvenpään saattelemina.

Juhla Journal 2003

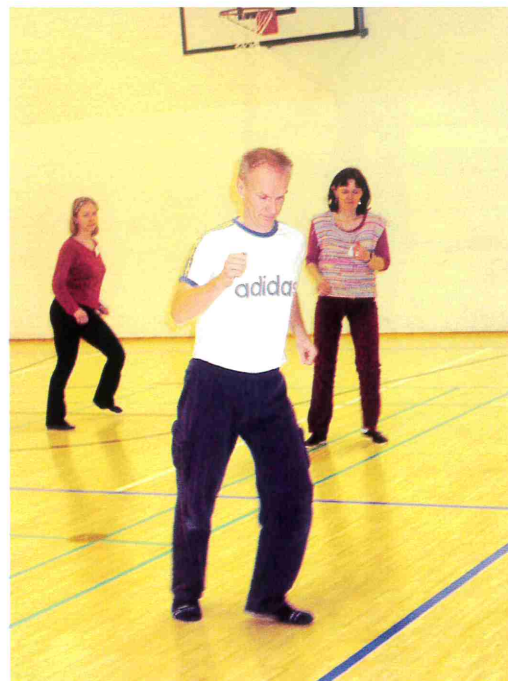

JaSeSoi
ry

XVII Rytmiseminaari 14.-16.3.2003 Mikkelissä

Koskemattomat xylarit -
kaikki on vielä edessä.

Heikki Lempiäinen on päässyt vauhtiin...

...ja ryhmä tulee perässä.

jatkuu takakannessa

JaSeSoi
ry

Juhla Journal 2003

SISÄLTÖ

Puheenjohtajalta	4
Hermann Regnerin tervehdys	6
Erkki Pohjolan kiitospuhe.....	7
Inkeri Simola-Isakssonin onnittelut	8
Harri Setälä: Orff-Schulwerk – usko oppimisen potentiaaliin	9
Marja Ervasti: Lorutan laulun, sävellän sillan, piirrän partituurin, kuvitan äänillä – Musiikillinen keksintä osana sovellettua Orff-pedagogiikkaa	18
Markku Kaikkonen: Diessen, historiaa ja Taivas on sininen ja valkoinen	21
Malletin teko-ohje.....	23
Mallo Vesterlund: Förening Orff-Schulwerk i Tensta, Sverige – FOSiTS r.f.	24
Risto Järvenpään "Ullakkomatka"	25
JaSeSoi ry	26

Julkaisija: JaSeSoi -musiikkikasvatusyhdistys ry
Orff-Schulwerk Association of Finland
Toimittanut: Tiina Kekäläinen
Valokuvat: Jukka Siukonen
Juuso Kauppinen
ISSN: 1238-9242
Painanut: Offsetpaino L. Tuovinen Ky, Kuopio 2003

JaSeSoi
ry

Hei kaikki JaSeSoilaiset!

Kädessäsi on JaSeSoy ry:n Juhla-Journal. Sen ensimmäisessä osassa kerrotaan sanoin ja kuvin Mikkeliissä pidetyn XVII Rytmiseminaarin ja sen yhteydessä vietetyn 10-vuotisjuhlan kohokohdista. Toisessa osassa Marja Ervasti esittelee tuoretta lisensiaatintutkimustaan musiikillisesta keksinnästä osana sovellettua Orff-pedagogiikkaa ja Markku Kaikkonen kertoo vaikuttavasta käynnistään Carl Orffin kodissa Diessenissä. Tervehdyksessään Hermann Regner muistelee, kuinka hän aikoinaan askarteli malleja Suomen vierailullaan. Nyt voit sinäkin täydentää malleivarastoasi omilla tekeilläsi: Mirkka Rouhio oli Rodrigo Fernandezin malli-työpajassa ja opastaa, miten saat persoonalliset malletit käyttöösi lähes käden käänteessä. Mallo Vesterlundin tervehdys kertoo läheisestä yhteistyöstä Ruotsin ja Suomen Orff-yhdistysten välillä ja Risto Järvenpää lähettää musiikilliset terveisensä "Ullakkomatkan" merkeissä. Journalin lopusta löydät JaSeSoy -tietoa. Samat asiat on koottu JaSeSoyin uuteen tiedotelehtiseen, jota jaetaan mm. Orff-koulutusten yhteydessä. (Jos pidät koulutuksia tai muuten haluat jakaa JaSeSoy -tietoa, ota yhteys puheenjohtajaan).

JaSeSoy ry perustettiin vuonna 1993 jatkaamaan Musisoy ry:n aloittamaa työtä. JaSeSoy -nimen lausui ensimmäisen kerran Anna Sammalkorpi Oriveden suuressa salissa.

JaSeSoy ry:n merkitys suomalaiselle musiikkikasvatukselle on ollut uutta luova, mistä osoituksena ovat jo instituutioiksi muodostuneet Rytmiseminaari, Orff-tasokurssit ja Maailmankylä. Rytmiseminaari on aina ollut JaSeSoy -vuoden kohokohta. Aktiiviset kansainväliset suhteet ovat tuoneet Rytmiseminaareihin kotimaisten kouluttajien rinnalle monia ulkomaisia opettajia.

10-vuotisen historiansa aikana JaSeSoy ry on ollut edistämässä Pohjoismaiden ja Baltian maiden välistä yhteistyötä järjestämällä Baltic and Scandinavian Meeting of Educators -ta-

pahtuman Rytmiseminaarin yhteydessä 1996. Saimme olla myös mukana Ruotsin Orff-yhdistyksen FOSITS r.f.:n perustamisessa.

Yksi JaSeSoy ry:n historian huippuhetkistä oli vuonna 2000 saatuaamme kunnian järjestää Orff-Symposiumin ensimmäisenä maana saksankielisen kulttuurialueen ulkopuolella. Tapahduman järjestäminen ja dokumentointi oli suuri voimanponnistus pienelle yhdistykselle, mutta selvisimme siitä loistavasti. Symposium oli menestys ja se sai huomiota ympäri maailmaa.

Juhlavuoden kunniaksi JaSeSoy ry:n kevätkokous päätti kutsua kunniajäsenikseen ansiotuneet kansainväliset musiikkikasvattajat, professorit Hermann Regnerin ja Erkki Pohjolan. Hermann Regner lähetti juhlaamme lämpimän tervehdyksensä suomenkielelle käännettynä. Suureksi iloksemme Erkki Pohjola oli mukana me juhlimassa. Hän antoi juhlaamme historian ja kokemuksen tuomaa syvyyttä ja merkitystä.

Soili Perkiö sai mallettinsa Helsingissä JaSeSoyin puheenjohtajalta Tiina Kekäläiseltä.

Jouni Kettunen ja Risto Järvenpää vastaanottivat malletit Mikkeliissä.

Yhdistys muisti toiminnassaan alusta asti mukana olleita Soili Perkiötä, Eve Alhoa ja myös puheenjohtajina toimineita Risto Järvenpää ja Jouni Kettusta JaSeSoy -mallein.

Yhdistyksen ensimmäinen ja pitkäaikaisin puheenjohtaja Harri Setälä nimitettiin ensimmäisen vuosikymmenen Puuha-Peteksi. Haasen kyydissä on riittänyt vauhtia ja vaarallisia tilanteita. Kypärä ja suojahaalarit ovat siis tarpeen!

Juhliva yhdistys sai onnitteluja sekä kotimaisilta että kansainvälisiltä ystäviltä ja yhteistyökumppaneilta. Kunniajäsenemme Inkeri Simola-Isaksson lähetti sydämellisen tervehdyksensä. Yhdistystä muistivat kotimaasta Musiikkileikkikoulunopettajat ry, Koulujen Musiikinopettajat ry sekä monet JaSeSoyin jäsenet, jotka eivät voineet olla mukana Mikkeliissä. Kansainvälisiä onnitteluja lähettivät the American Orff-Schulwerk Association, kaikki ystävämme Eestistä ja Karen Foley Yhdysvalloista. FOSITS Ruotsista muisti yhdistystä hausalla kellolla, jonka puheenjohtaja Mallo Vesterlundin mukaan tulee aina näyttämään Ruotsin aikaa ja näin muistuttaa, että perästä tullaan. Lämmin kiitos kaikille yhdistystä muistaneille!

XVII Rytmiseminaari ja 10-vuotisjuhlat onnistuivat erinomaisesti. Siitä kiitokset opettajillemme Heikki Lempiäiselle, Ismaila Sanelle ja Rodrigo

Fernandezille, lämmittelijöillemme Minna Laitiselle ja Mirkka Rouhiolle, SNO:n henkilökunnalle ja keittiölle sekä yhdistyksen touhukkaalle hallitukselle. Suuret kiitokset kuuluvat myös teille, jotka osallistuitte viikonloppuumme ja loitte sille sen tunnelman, jota JaSeSoy -hengeksikin kutsutaan!

JaSeSoyin toiminta on mielestäni ollut aina iloista, innokasta ja rennon impulsiivista. Kun tähän iloon ja intoon vielä lisätään se lämmin välittäminen, yhdessä jakaminen ja yksilöllisyyden kunnioittaminen, joita ainakin itse olen saanut tässä joukossa kokea, on mielestäni koossa kaikki ne elementit, jotka luovat perustan hyvälle musiikkikasvatukselle – JaSeSoyin ja meidän kaikkien yhteiselle asialle.

Mikkeliissä kajautimme kolminkertaisen JaSeSoy-huudon: JaSeSoy! JaSeSoy! JaSeSoy!

Ja niinhän se soikin.

Aurinkoista ja rentouttavaa kesää kaikille toivottaa

Tiina Kekäläinen
puheenjohtaja

Puheenjohtaja vastaanottamassa onnitteluja Mallo Vesterlundilta.

Prof. Dr. Hermann Regnerin lähettämä tervehdys JaSeSoi ry:n 10-vuotisjuhlaan

Rakkaat ystävät Suomessa

Tunnen Suomen jo vuosien takaa ja olen tutustunut siellä moniin ystävällisiin ja kiinnostaviin ihmisiin. Olen viettänyt viikkoja ihanien ja kauniiden järvien rannoilla, istunut tuntikausia saunassa ja yhä edelleen tunnen suussani suomalaisen viilin maun.

Ensimmäisen kontaktin Suomeen sain Helsingin Goethe-Instituutin välityksellä ja pian sen jälkeen tutustuin Musiikkikorkeakouluun, jota silloin johti Ellen Urho.

Vielä tänään muistan, miten ennen ensimmäistä kurssiani askaroin vaimoni kanssa puutikuista, pumpulista ja villalangasta ksylofonin nuijia pystyäksemme soittamaan Heinolan loppuun kuluneilla soittimilla.

Nämä yhteiset kurssit johtivat vilkkaaseen kulttuurin vaihtoon Suomen ja Salzburgin Orff-Instituutin välillä. Jokainen meistä, jotka olemme olleet mukana tässä työssä, iloitsemme

tästä aktiivisesta toiminnasta. Onnittelemme Suomen Orff-yhdistys JaSeSoi ry:tä 10-vuotispäivän johdosta.

Arvostan suuresti sitä, että Suomen Orff-yhdistys JaSeSoi ry on kutsunut minut kunniajäsenekseen ja kiitän suuresti tästä kunnianosoituksesta. Erityisesti minua ilahduttaa se, että vanha hyvä ystäväni Erkki Pohjola saa samanaikaisesti tämän suuren kunnian.

Musiikkikasvatustyö on taiteellista ja pedagogista vaikuttamista. Työmme edistämiseen ja kehittämiseen tarvitaan uskoa, voimaa, rauhaa ja pitkäjänteisyyttä kiireisessä nykypäivässä. Niitä toivon teille kaikille. Työssämme yhdistämme vanhaa ja uutta, omaa ja vierasta. Kasvattajaroolissa meille on uskottu myös oppilaidemme henkinen ohjaus. Tehtävämme on löytää heille valmiuksia elämään yhdessä toisten kanssa rauhassa ja ystävytydessä.

Hermann Regnerin kunniakirja Rytmiseminaarin ja 10-vuotisjuhlan toteuttajien ympäröimänä.

Professori Erkki Pohjolan puhe JaSeSoi ry:n 10-vuotisjuhlissa

Hyvät minua enemmän tai vähemmän nuoremmat kollegat!

Pyydän saada kiittää kunniasta tulla nimitetyksi tämän hienon yhteisön kunniajäseneksi sellaisten hyvien ystävien seuraan kuin Ellen Urho, Inkeri Simola-Isaksson ja Hermann Regner.

Minusta on hienoa, että eri sukupolvet voivat kohdata toisiaan täällä. Kirjailija Somerset Maugham on kirjoittanut: "Vanhenemisessä on hyvätkin puolensa. En vain kuolemaksenkaan muista, mitä ne voisivat olla." Itse olen siinä onnellisessa asemassa, että muistan vielä elävästi hetket, joihin olen saanut tavata henkilökohtaisesti viime vuosisadan musiikkikasvatuksen suuret hahmot Zoltan Kodalyn, Carl Orffin, Dmitri Kabalevskin ja Shinizi Suzukin. Iän karttuessa on myös elähdyttävää nähdä, kuinka omat entiset oppilaat nyt tekevät hienoa työtä samalla saralla.

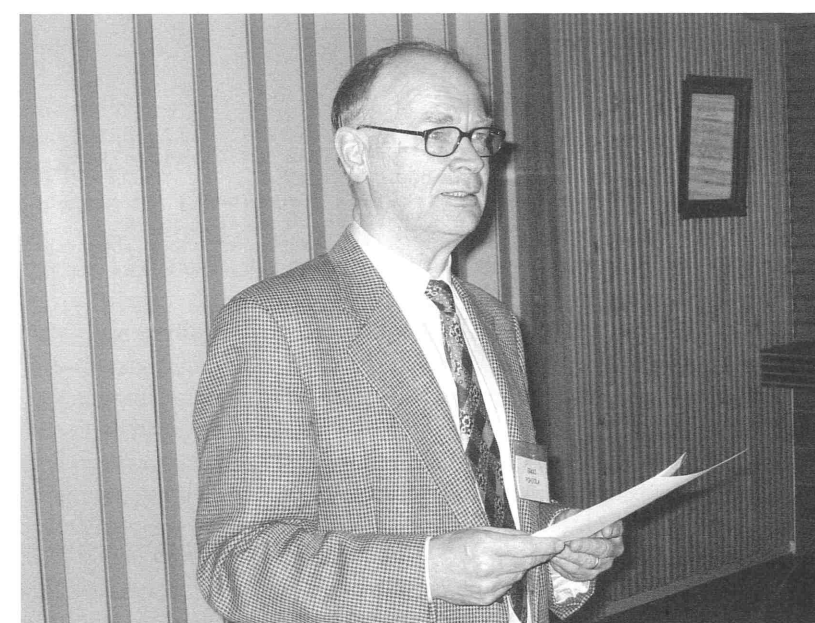
Ja riittää niitä töitä vielä vanhallekin. Hiljattain Helsingin Sanomien tanssiarvostelija Auli Rä-

sänen kysyi minulta lentokentällä: "Oletko sä lähdössä oikein töihin vai vain guruilemaan?" Tänne en ole tällä kertaa tullut töihin enkä guruilemaan, vaan katsomaan mikä on meininki tänään, tapaamaan fiksuja ihmisiä, ja myös oppimaan uutta.

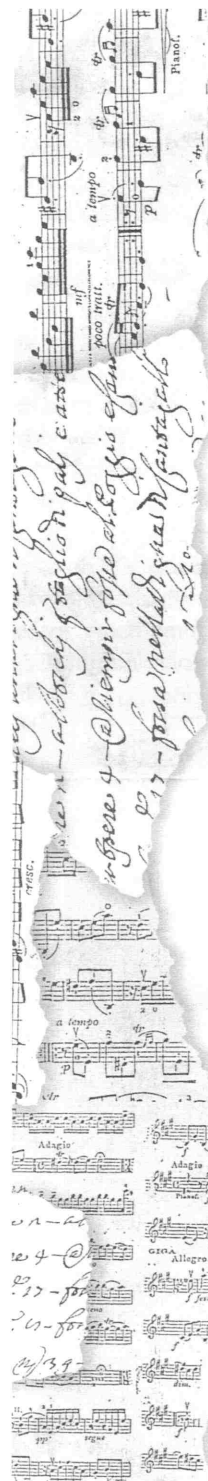
Setälän Harri kutsui joskus JaSeSoi:ta VPK:ksi, vapaapalokunnaksi: "Yhy palokuntaan, saat kiiltävät napit ja nahkavyön", sanoi hän minullekin aikoinaan. Ja nyt olen ylpeä kunnia-palomies!

Onnittelen juhlivaa JaSeSoi:ta, VPK:ta siitä Avanti-henkisestä luovuudesta, joka niin raikaaasti tuulettaa armaan isänmaamme joskus vähän ummehtuneelta tuoksuhahtavia musiikkikasvatusympyröitä!

VIVA JASESOI! Jatkovaa crescendoa!

Uunituore "kunniapalomies" professori Erkki Pohjola.

ELÄKÖÖN JA-SE-SOI !

Sydämellinen onniteluni juhlivalle yhdistykselle ja teille juhlijoille !

Pahoittelen, etten voi olla jakamassa riemua kanssanne kuin hengessä, muistellen, iloiten, toivotellen.

On ollut mieluista näinä vuosina seurata jo MUSISOI:n ja nyt JA-SE-SOI:n erinomaista, monipuolista toimintaa, huippukoulutusta, tasokurssitusta, loistavia tuloksia. Koko maan kattava verkosto sekä kansainvälisille kentille ulottuva yhteistoiminta on kasvavassa määrin osoituksena kotimaaisesta ja ulkomaisesta arvostuksesta.

Vanhana 60-luvun orffilaisena ehdin jo välillä huolestua tulen hiipumisesta menetelmän ympärillä maassamme. Uusi, upea esiinmarssi on täydellisesti tapahtunut, onnistunut. Tästä eläköön-huudon ansaitsee väijäämättä uuden aikakauden käynnistäjä, loistava pedagogi HARRI SETÄLÄ.

Kiitos, Harri !

Vasta valmistunut - ORFF-TASOKURSSIEN I-III OPETUS-SUUNNITELMAN PERUSTEET - on omiaan antamaan selkeän kuvan, mistä tänä päivänä on kysymys. Orff-menetelmän periaatteet on sisäistetty ja olosuhteisiimme sovellettu. Suunnitelman tavoitteet ovat selkeät. Sisällöt ja työtavat etenevät loogisesti, musisoinnin ehdoilla, innoitusta, elämyksellisyyttä, luovuutta ja sosiaalisuutta viljellen.

Kiitokset teille kaikille, teille, jotka teette upeata työtä lapsen, nuorison - ihmisen hyväksi!

"NON SCHOLAE SED VITAE DISCIMUS"

Kiitollisena, onnellisena teistä

Inkeri Simola-Isaksson

Orff-Schulwerk - usko oppimisen potentiaaliin

Musiikki kuuluu kaikille on eräs Carl Orffin oivalluksista: "Halusin luoda lähestymistavan, joka huomioisi lapsen tarpeet lahjakkuuden tasoon katsomatta. Kokemukseni opetti minulle, että lähes jokainen lapsi on musikaalinen, ja että jokainen on omalla tasollaan ja jollain osa-alueella kehityskelpoinen". (Perkiö 2000, s. 9). Syntyi Orff-Schulwerk – kokonaisvaltaisen kasvatuksen ajaton malli ja idea, jonka pohjalta musiikkikasvatusta on kehitetty kaikkialla maailmassa jo yli 50 vuoden ajan. Carl Orff (1895-1982) apunaan Gunild Keetmann ja Dorothee Günther loivat maaperän, jossa musiikkikasvatuksen villikukan oli hyvä kasvaa ja kehittyä. Carl Orff on itse kuvannut musiikkikasvatuksellista lähestymistapaansa ideaksi – "villikukaksi". Kun kukkaa huolella hoidetaan, se pääsee täyteen kukoistukseensa ja kuitenkin se läpi elämänsä pitää oman identiteettinsä – villikukan luonteen.

Monenlaisen oppijan tarpeet ja odotukset tehokkaasti huomioiden Orff-Schulwerk-lähestymistapa on yli puolen vuosisadan aikana eri maissa kehittynyt alati muuntuvaksi moni-ilmeiseksi "kasvatuksen työpajaksi" saamatta kuitenkaan muodollisen menetelmän piirteitä tai määritteitä. Oli hienoa olla paikalla todistamassa, että myös Ruotsissa Orff-Schulwerkin ajatuksille pohjaava musiikkikasvatus on nousssa uuden vuosituhannen alussa. Tukholman Tenstan FOSITS-yhdistys vietti viime marraskuussa viidettä vuosipäiväänsä vahvan kasvatuksellisen toiminnan ja innostuneen ilmapiiirin vallitessa. Ruotsi onkin merkittävä ma Orff-Schulwerkin historiassa ainakin kahdesta

syystä. Ensinnäkin v. 1926 kaksi ruotsalaista sisarusta tutustuttivat Carl Orffin itsensä Gamelan musiikkiin ja ksylofoniin. Tarina kertoo, että myöhemmin nämä tuntemattomaksi jääneet sisarukset käynnistivät sittemmin maailmanlaajuisen "villityksen", uraa uurtavan pedagogisen kehitystyön, lähettämällä Orffille afrikkalaisen balafonin saatesanoin "Lycka till".

Juhlaluennoitsija Harri Setälä

Orff-Schulwerk on MEDIA

Orff-Schulwerk on kasvatuksen kansainvälinen "media". Tässä yhteydessä termi media pitää ymmärtää enemmän inhimillisen kasvun valtatieenä kuin vain markkinoiden globaalina viestivälineenä. Asiantilan oivaltaa, kun ottaa huomioon, että Orff-Schulwerk -teoksen alkuperäispainosta tai sen osia on käännetty ainakin 25 kielelle; mukana eurooppalaisen kielialueen lisäksi mm. Latinalaisen Amerikan kielet,

Portugali, Kreikka, Japani, Kiina, Korea, Ghana ja Bolivia sekä lähinaapuristamme Eesti, Tanska ja Ruotsi. Suomalaista Schulwerk -käännöstä ei koskaan valmistettu. Miksi – sitä voisi kysyä maamme kirjantekijöiltä ja kustantajilta. Tosin tutkimuksia, pedagogisia artikkeleita ja muuta painettua materiaalia on ilmestynyt lisääntyvässä määrin 1980-luvulta lähtien. Viimeisimpänä näistä Kulttuurin keskusrahaston tuella työryhmän valmistama Suomen Orff-tasokurssien opetussuunnitelma, jonka juhlallista julkaisutapahtumaa vietämme tänään 15. maaliskuuta 2003 JaSeSoy ry:n 10-vuotisjuhlapäivänä valtakunnallisen Rytmiseminaarin yhteydessä.

"Kun teette työtä ulkomailla, teidän täytyy aloittaa kokonaan alusta, lasten omista kokemuksista ja ympäristöstä", kertoo Hermann Regner haastateltuaan Carl Orffia hänen 80-vuotissyntymäpäivänään. Orffin mukaan eri maiden lapsilla on oma kokemuspäivänsä, ympäristönsä ja taustansa, jonka pohjalta kasvatuksen sisällöt ja tavoitteet tulisi määritellä. Lapsi on siis kasvatuksellisen toiminnan keskipiste. Näin Orff-Schulwerkin eräs keskeinen haaste onkin kehittää kanssakäymisen kieli eri maiden lasten kanssa. Oma kieli ja puhe on hyvä lähtökohta, mutta lapset tarvitsevat myös leikkiä, liikettä ja toimintaa. Tähän haasteeseen Orff-Schulwerk parhaiten vastaa käsitteellä Elementaarisuus.

Elementaarisuus

Kuvattaessa elementaarisuutta Orff-Schulwerkin ajattomana perustana Carl Orff painottaa jatkuvan uuden luomista ja jatkuvaa uutta alkua. Hän itse selvittää elementaarisuuden käsitettä artikkelissaan 1970-luvulla seuraavasti: "Elementaarisuus, latinaksi elementarius, merkitsee alkuperäistä, perusteisiin tai perustaan kuuluvaa. Elementaarinen musiikki ei koskaan ole pelkkää musiikkia, vaan musiikkia, jolla on orgaaninen yhteys liikkeeseen, tanssiin ja kieleen. Se on musiikkia, johon ihminen osallistuu kokonaisvaltaisesti ja itse tuottaen, ei pelkkänä kuulijana. Elementaarisen musiikin muodot ovat pieniä, yksinkertaisia parillisia tai rondomuotoja, ja ostinatoja käytetään paljon. Elementaarinen musiikki lähtee kehosta, se on jokaisen koettavissa ja opittavissa, ja se on lapsen maailmaan sopivaa." (Perkiö 2000, s. 9).

Elementaarisuuden käsite musiikissa hyväksyy inhimillisen ilmaisun tarpeen ja monialaisen luovuuden ajatuksen. Se ymmärtää lapsen kehitystä ja kasvua tasa-arvoisesti ja luonnollisella tavalla.

Hermann Regnerin, Orffin työn jatkajan, mukaan elementaarisuus ei kuvaa opetettavan materiaalin alkeellisuutta tai yksinkertaisuutta. "Se kuvaa prosessia, jossa ihminen kehittyy musiikin ja tanssin avulla. Elementaarisuudessa on siis kysymys opetuksen sisällöistä, musiikin ja liikkeen perusasioiden ymmärtämisestä sekä toiminnasta, joka kehittää ihmistä kokonaisvaltaisesti." (Perkiö 2000, s. 15).

Orff-Schulwerk opetuksellisenä ideana ei siis perustu vain tietynlaiseen materiaaliin tai valikoituihin opetus sisältöihin.

Monipuolisen, lasta ymmärtävän kasvatuksen pohjana ovat seuraavat lähtökohtaiset perusideat:

- *Mahdollisuus oppia yhdessä ja muilta ryhmän jäseniltä ryhmässä, joka on lähtöasoltaan ja motivaatioltaan heterogeeninen.*
- *Opetuksen sisältö ja tavoitteet tukevat kokonaisvaltaista kehitystä sekä tuovat esiin musiikin ja tanssin tasapainottavat vaikutukset ryhmä- ja yksilötasolla.*
- *Aktiivisen toiminnallisuuden painottaminen alusta alkaen. Oma musiikin ja tanssin tuottaminen aloitetaan heti, ei vasta sitten, kun taidot karttuvat. Halu tuottaa omaa ilmaisua toimii samalla motivaationa uusien taitojen oppimiseen.*
- *Improvisoinnin, säveltämisen ja omien tuotoksien yhdistäminen kuunteluun, valmiiden sävellysten työstämiseen ja musiikillisen tiedon oppimiseen – rakkaus taidetta kohtaan syntyy, jos sille valmistetaan tietä. (Perkiö 2000, s. 15).*

Monipuoliset työtavat lapsen oppimisen tukena

1. Puhe ja kieli

Puheessa luonnollisesti ilmenevä intonaatio, rytmit, huudahdukset, tempot, äänenvärit ja voimakkuusvaihtelut ovat musiikillisen toiminnan ja kehittelyn lähtökohtaisia välineitä. Puheet, lorut ja rallatukset pitävät sisällään oman perinteemme, ympäristön ja kulttuurin ainekset antaen luonnikkaan lähtökohdan ilmaisulle, sen muuntelulle ja kokeiluille. Puhe toimii yhtä hyvin rytmisen kasvun "työkaluna" kuin ilmaisun välineenä kysymys-vastaus- ja kaikuharjoitteissa. Kun paine laulun edellyttäjästä sävelpuhtaudesta on poissa, jää riemullinen vapaus äänellisen ilmaisun leikkeihin. Puhuen lapsi voi valmistaa ensimmäiset sävellyksensä teorian vaateista vapaana. Tärkeää on oppia

keksimisen, luomisen ja oman tuottamisen työtapa jo yksilöllisen kasvun varhaisvaiheessa. Puhe monine mahdollisuuksineen on luontaisesti jokaisen oma ensimmäinen äänellinen ilmaisun väline.

2. Musiikkiliikunta ja tanssi – "Suomen Schulwerkin sydän"

Lehtori Inkeri Simola-Isaksson on suomalaisen musiikkiliikunnan äiti. Vankan kotimaisen pedagogisen työnsä lisäksi hän vieraili Skandinavian maissa ja myös Salzburgin Orff-Instituutissa professori Erkki Pohjolan ja Sibelius-Akatemian rehtori Ellen Urhon kanssa jo v. 1964. Pian tämän jälkeen Suomen ensimmäinen Orff-studio perustettiin Helsingin seudulle Inkeri Simolan ja Erkki Pohjolan aloitteesta.

Myöhemmin tämän uraa uurtavan työn kautta syntyivät sekä maailmankuulu Tapiolan kuoro -instituutio että toisaalla Inkerin toimesta Suomen musiikkiliikunnan työtapa: rytmikaan, elävään perinteeseen ja improvisointiin pohjaava kokonaisilmaisun malli Emile Jaques Dalcrozen ja Carl Orffin oppien hengessä. Musiikkiliikunta oli Suomessa historiallisesti tärkeässä asemassa. Sen kehityksen myötävaikutuksella joukko "sisun riivaamia suomalaisia hulluja kasvattajia" aloitti Orff-Schulwerkin uuden tulemisen Helsingissä v. 1985. Samalla perustettiin Musisoi ry; vapaan musiikkikasvatuksen tukiyhdistys perustajajäseninä Matti Sarapaltio, Raimo Räisänen, Harri Setälä ja Jukka Siukonen. Näin sai alkunsa Suomen ensimmäinen Orff-Schulwerk -yhdistys, jonka kunniakkaita perinteitä JaSeSoy ry edelleen jatkaa. Tällä tavoin rakentui maamme uudelleen Matti Sarapaltion lanseeraama musiikkikasvatuksen elementaarinen näkemys 1980-luvulla kasvatusoptimistisessa, oppilaskeskeisessä ja luovassa hengessä teemalla "Haase, laita musaa toukille!".

3. Laulu ja soitto – ilmaisun luonteva kanava

Laulu on lapsen ensimmäinen melodinen instrumentti. Samalla se on eräs herkimmistä ja monipuolisimmista yksilöllisen ilmaisun välineistä. Näkemysksemme mukaan ihmisen kasvussa laulun kehittämiselle ja yhdessä laulamisen elämyksille tulisi antaa tarpeeksi

aikaa ja tilaa. Ennen vanhaan äänellisen ilmaisun kasvu tapahtui kotona, oman väen kesken. Laulettiin aamu- ja iltalauluja, työhön liittyviä jolottoja ja monia kertomuksia arjen askareista, tutuista ja kylän miehistä. Laulut ja hyräilyt liitettiin osaksi muuta toimintaa. Näin ilmaisun vaatima rentous ja työn tunnelma auttoivat käyttämään ääntä musikaalisesti ja terveellä tavalla.

Kasvussa musikaaliseen ääni-ilmaisuun saadaan apua helpoista kansanlauluista, maailmanmusiikista ja etnisistä kulttuureista. Alkuvaiheessa lapselle opetettavat laulut ja lyhyet, usein asteittain etenevät melodiat pyritään "tarjoilemaan" pieninä jaksoina selkeiden mallien avulla.

Laulu on erinomainen väline harjoittaa melodian ja harmonian tajuja. Yhdistettynä liikkeeseen, musiikin kuunteluun ja leikkimielisiin kaikuharjoituksiin, voidaan säveltäjä kehittää lapsen lähtökohdat monipuolisesti huomioiden. Tässä vaiheessa tärkeää olisi huomioida vähintään läntisen musiikkimme koko kenttä, moodeja unohtamatta. "Onnellinen se oppilas, jonka opettajalla on kyky avata monia ovia", totesi Hermann Regner luennollaan Orff-Instituutissa v. 1996.

Soittamisen ja siihen liittyvien harjoitteiden avulla on helppo havainnollistaa musiikillisia elementtejä. Sointivärien kokeilujen ja improvisoinnin ohella päästään kokemaan myös rytmin ja melodian variaatioiden mahdollisuuksia. Eri asteikkojen pohjalle rakennetut säestykset ja ostinatot avaavat musisointiin harmonian ulottuvuuden. Melodiasoitteimien käytössä toiminnallisuus on alkuvaiheen keskeinen periaate, ei se millä soittimella soitetaan. Orff-soittimien lisäksi nykyään on mahdollista hyödyntää monenlaisia etnisiä soittimia, jotka tukevat lauluilmaisua ja ovat soittotekniikaltaan helppoja käsitellä. Rytmisoittimien ja eri maiden alkuperäisten rumpujen avulla voidaan tutustua eri maihin ja kulttuureihin.

Musiikillisen ilmaisun harjoitukset, omat sävellykset ja sovitukset liitetään liikeideoihin ja tanssiin luontevalla tavalla jo kasvun alkuvaiheessa. Näin jo nuorena opitaan ja hyväksytään ilmaisun luova näkökulma keksivän lähestymistavan kautta. Lähtökohtaisesti mitään harjoitteita ei ole hyödyllistä toteuttaa nuottikuvan pohjalta. Tarvittaessa musiikin kirjoitus ja nuottien oppiminen integroidaan

kuvalliseen ilmaisuun lähtien äänen graafisesta kuvaamisesta ja päätyen kasvattajan valitsemaan tapaan opettaa nuottien luku luontevalla tavalla.

4. Kuuntelu

Muiden oppilaiden tuotosten kuuntelu, seuranta ja arviointi on osa vuorovaikutteisen kokonaiskasvun prosessia. Kuuntelukasvatus laajempaan käsitteenä sisältöineen ja työtapoineen edellyttää kasvattajalta suunnitelmaa, joka on suhteessa opetuksen muihin tavoitteisiin. Kuuntelukasvatuksen työtavat yleensä noudattavat ns. aktiivisen musiikinkuuntelun periaatetta, jossa analysoinnin sijasta painottuu monipuolisen elämyksen ja kokemisen ajatus: kuuntelu esitettynä liikkeellä tai soittaen omien variaatioiden kautta pyrkien teoksen elämykselliseen kokemiseen ja tulkintaan.

Orff-tasokurssi-ohjelma Suomessa 1995–2002

Orff-tasokurssi on kasvattajille suunnattu musiikkikasvatuksen ammatillinen täydennyskoulutusohjelma, jonka avulla pyritään kehittämään pedagogisia taitoja ja valmiuksia. Tasokurssien keskeisenä tavoitteena on herättää opettajan omatoiminen elinikäinen kasvu ja tiedonhankinta sekä kasvattajana että muusikkona.

Kasvattajan ammattitaidon kehittäminen

Orff-tasokurssien opetussuunnitelmassa keskeisellä sijalla on kasvattajan pedagogisen ammattitaidon ja musiikillisen ajattelun kehittäminen. Näin musiikin teorian tai muun musiikkitietoaineen systemaattinen opettaminen ei ole tasokurssin ensisijainen tehtävä. Orff-tasokurssien opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisen arviointi ei ylimalkaan perustu taitojen mittaamiseen. Usko oppimisen potentiaaliin on keskeistä! Opetussuunnitelma pohjautuu ihmisen luontaiseen kykyyn oppia elävän ihmillisen toiminnan yhteydessä. "Uskon, ettei musiikkikasvatuksen tavoitteita saavuteta sivu-sivulta, askel askeleelta -ajattelulla", toteaa Hermann Regner artikkelissaan v. 1980. (Perkiö 2000, Carl Orff, Schulwerk, s. 16).

Vaikka sisältötavoitteissa annetaankin ohjeita esimerkiksi malletteknikaasta tai soittoharjoituksista ei tavoitteena kuitenkaan ole yksilöllisten suoritusten vertailu tai mittaaminen. Musikon taitojen kehittyminen tapahtuu prosessiluonteisesti monien harjoitteiden ja tehtävien myötä kunkin oman harrastuksen ja tavoitteen mukaisesti. Monipuolisten taitojen kehittämisen ohella painotetaan kasvatuksellisen ymmärryksen syvyyttä sekä toiminnallisia pedagogisia valmiuksia.

Heijaste suomalaisen Orff-tasokurssin työtapana

Ymmärtääkseen Orff-Schulwerkin monia mahdollisuuksia kasvattajan tulisi löytää tiensä musiikillisen kokonaisilmaisun lähteille. Toiminnallisen musiikkituokion jälkeen on hyödyllistä kuulostella kokeilujen avaamia oivalluksia ja ajatuksia. Suomen Orff-tasokursseilla, aikuiskasvatuksen opetussuunnitelmassa edellä mainittua kuulostelun ja pohdinnan työtapaa on kutsuttu yleisnimellä heijaste, (engl. reflection). "Musiikkikasvatuksessa se merkitsee sitä, että laulua, tanssia ja soittoa seuraa aina ajatuksia kokoava, tunteita kuulosteleva hetki. Toiminnan tulisi johtaa ajatteluun, kokemusten purkamiseen ja löytämisen iloon". (Perkiö 2000, s. 16).

Parhaimmillaan nämä heijasteet avaavat uusia latuja, saavat aikaan muutoksia käytäytymisessä ja luovat tilaa uuden oppimiselle. "Oppimiseen, tietojen ja taitojen kehittymiseen ja käyttäytymisen muuttamiseen tarvitaan aikaa ja rauhaa: lapselle on annettava riittävästi aikaa kokea, ihmetellä ja tunnistaa asioita." (Perkiö 2000, s. 16).

Orff-kouluttaja, hyvällä tyyliä varustettu taiteellisesti orientoitunut kasvattaja

Orff-Schulwerk on nimensä mukaisesti toiminnallinen työpaja. "Tietoa siitä, kuinka asiat toimivat tai mistä esineet on rakennettu, ei voida saada ilman aktiivista toimintaa: asioiden ja esineiden tutkiminen johtaa ymmärtämään niiden toimintaperiaatteita. Dewey painottaa, että toiminnan tavoitteena on aina tiedon saaminen ja asioiden ymmärtäminen". (Perkiö 2000, Carl Orff, Schulwerk, s. 16).

Orff-Schulwerk on malli

Werner Thomas, mm. "Musica Poetica" -kirjan tekijä, on käsitellyt laajasti Orff-Schulwerkin perimmäistä tarkoitusta. Arvioinnissaan Schulwerkin määritelmästä hän kertoo seuraavaa: "Orff-Schulwerk on malli: Werner Thomasin mukaan mallilla tarkoitetaan joko ennakkosuunnitelmaa jollekin sellaiselle, jota ei vielä ole olemassa, prototyyppiä, tai jo olemassa olevan jäljennöstä, kopiota. Malli on instruktiivinen ja siten pedagoginen sanan laajimmassa merkityksessä. Se herättää mielikuvituksen, motivoi kokeilemaan, muuttamaan ja kehittämään. Juuri tämä on Schulwerkin ja sen tekijöiden tavoite." (Perkiö 2000, s. 34)

Orff-Schulwerk ei itsessään ole metodi, kaikille samalla tavalla etenevä työtapa tai formaatti. Se ei siis ole hierarkkinen oppijärjestelmä, joka voitaisiin tiedollisesti "pänttäämällä" opiskella ja suorittaa. Voidaankin olettaa, ettei Carl Orff halunnut luoda tarkkaa menetelmää antaakseen meille tuleville kasvattajille mahdollisuuden ja vallan kehittää kullekin omat työtavat ja pedagogia globalisoituvassa maailmassa. Toisin sanoen jokaisella meistä on mahdollisuus luoda itselleen sopiva kasvatuksen menetelmä, lähestymistapa, työtavat ja opetuksen etenemisen prosessi.

Kasvattajan ominaisuuksia määriteltessään Carl Orffin työn jatkaja Hermann Regner toteaa: "Orffilla oli mielessään hyvällä tyyliä varustettu taiteellisesti orientoitunut kasvattaja, jonka ominaisuuksiin kuuluisi herkyys, spontaanisuus ja kyky vuorovaikutukselliseen toimintaan". (Frazee, 1987, s. 5)

LÄHTEET:

- 1) Soili Perkiö. Orff-Schulwerk artikkeleita eri vuosikymmeniltä Carl Orff -sätiö, JaSeSoy ry Helsinki 2000.
- 2) Laura Vainio. "Aus Dem Spiel Für Das Spiel, Carl Orffin artikkelien pedagogiset ajatukset praksiaalisen musiikkikasvatusfilosofian valossa Sibelius-Akatemia, Musiikkikasvatuksen osasto 1997.
- 3) Kaikkonen, Setälä, Siukonen, JaSeSoy Journal 1995, JaSeSoy ry / Carl Orff-Stiftung.
- 4) Kaikkonen, Setälä, Siukonen, JaSeSoy Journal 1997, JaSeSoy ry / Carl Orff-Stiftung.
- 5) Jane Frazee Discovering Orff, Schott NY 1987.

Erkki Pohjolan epävirallisten tutkimusten mukaan
jo W.A. Mozart oli JaSeSoilainen

Tuo soitto niin kaunis

Suom. sanat mukaellut Erkki Pohjola

Wolfgang Amadeus Mozart

Tuo _____ soit - to niin

kau-nis, niin kau-nis se on! Ja se

soi, ja se soi ja soi, se soi, ja se

soi! En_ kos-kaan mä mois-ta kai

oo kuul - lut-kaan. Ja se soi, ja se

soi ja soi, se soi ja se

1. soi! En_ 2. soi!

Tunnelmia JaSeSoy ry:n 10-vuotisjuhlista 15.3.2003 Mikkelissä

Jouni Kettunen ohjasi juhlapoloneesin...

... Paukkulinnan salissa.

Poloneesin tahtiin siirryttiin juhlaillalliselle.

Ruotsin vahva edustus.

Maljat 10-vuotiaalle JaSeSoille.

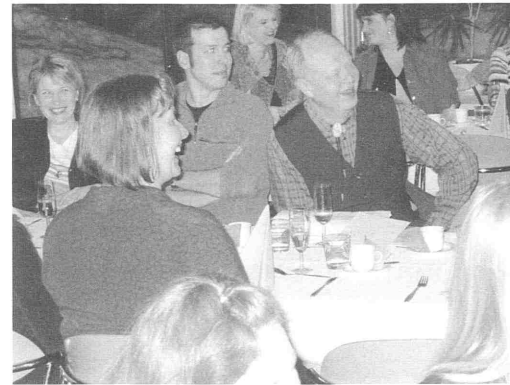
Jukka Siukonen luovutti kunniajäsenkirjan ja JaSeSoi -paidan Erkki Pohjolalle.

JaSeSoin entiset puheenjohtajat Harri Setälä, Jouni Kettunen ja Risto Järvenpää sekä uskollinen taloudenhoitaja Jukka Siukonen ja nykyinen puheenjohtaja Tiina Kekäläinen.

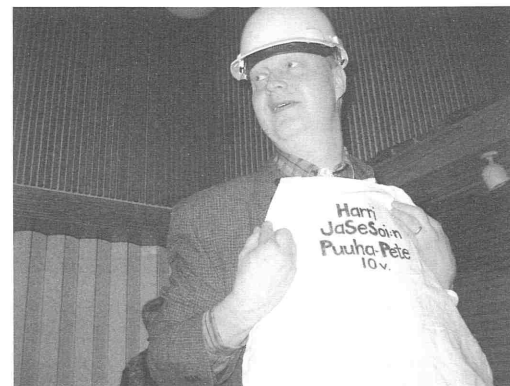
Keskellä JaSeSoi -nimen äiti Anna Sammalkorpi.

Juhlaa vietettiin iloisissa tunnelmissa.

Yhdistyksen sihteeri Tiina Kursula ojensi Harri Setälälle...

... JaSeSoin Puuha-Pete 2003 -turvapaketin.

Jouni Kettunen, Terhi Oksanen ja Esa Lamponen laulattivat...

... ja vähän liikuttivatkin ennen illallista.

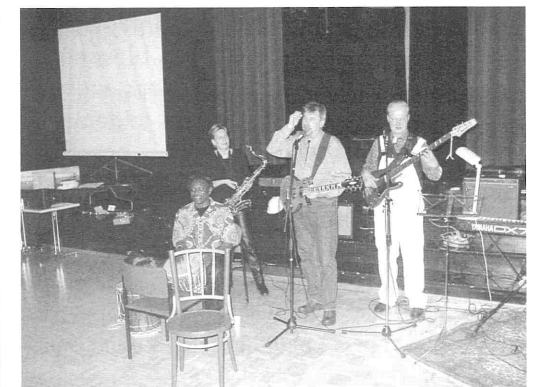
Vauhdissa Wongai.

Illanvieton aloitti afrikkalaisen tanssin ryhmä Jyväskylästä.

Ilta jatkui yhdessä tanssien ja laulaen.

Yksi illan House Band -kokoonpanoista.

Lorutan laulun, sävellän sillan, piirrän partituurin, kuvitan äänillä

- Musiikillinen keksintä osana sovellettua Orff-pedagogiikkaa

Tarkastelin lisensiaatintutkimuksessani peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa keskeiseksi musiikilliseksi toiminnaksi nimettyä musiikillista keksintää, sen eri toimintatapoja ja ilmentymiä. Etsin myös keinoja musiikillisen keksinnän pedagogiikan kehittämiseen peruskoulun alakoulun ryhmäopetuksessa. Keksintää arvostetaan laajemmastakin kasvatuksellisesta viitekehystä tänäpäivänä. Lasten oma oivaltaminen ja hoksaminen on oppimisen keskiössä. Keksinnän kautta oppimisesta tulee omakohtaisempaa, henkilökohaltaista, kun sitä on voinut itse prosessoida alusta alkaen.

Tutkimukseni on kaksiosainen ja muodostuu sekä teoreettisesta että empiirisestä osasta. Käsitteellin teoreettisessa osassa perusasteen alakoulun musiikkikasvatusta osana laajempaa taidekasvatuksellista viitekehystä. Luokanopettaja on monialainen taidekasvattaja opettaessaan useita oppiaineita. Vaikka taideaineita opetetaan peruskoulussa erillisinä oppiaineina, opettaja voi kasvattaa oppilaita musiikkiin myös laajemmasta taidekasvatuksellisesta näkökulmasta käsin. Tutkimuskohteenani ollut musiikkikasvatuksen pedagogiikka, Orff-pedagogiikka, asettaa musiikkikasvatuksen peruslähtökohdiksi myös muita taiteen alueita musiikin ja ääni-ilmaisun lisäksi.

Tutkimukseni kasvatustieteellisenä teoreettisena viitekehysenä oli kognitiivis-konstruktivistinen ja kokemuksellinen oppimiskäsitys, joita tarkastelin praksiarallisen ja kriittispragmaattisen musiikkifilosofian kautta. Musiikillisen keksinnän ja Orff-pedagogiikan perusteita ei

ole käsitelty paljoakaan suomalaisessa musiikkipedagogisessa tutkimuskirjallisuudessa, joten koin tärkeäksi luoda kirjallisuuteen pohjautuvan selvityksen molempien teoreettisista lähtökohdista. Tutkimukseni teoreettisena tutkimusongelmana oli selvittää, mitä musiikillinen keksintä on käsitteellisellä tasolla ja pedagogisena toimintana. Tutkin myös, mitä peruslähtökohtia Orff-pedagogiikka antaa musiikillisen keksinnän konkretisoitumiseen peruskoulun musiikkikasvatuksessa.

Musiikillinen keksintä on käsitteenä melko nuori. Se esiintyy ensimmäisen kerran vuoden 1994 suomalaisen peruskoulun musiikin opetussuunnitelman perusteissa. Käsitteellä on kuitenkin juuret ns. luovan musiikkikasvatuksen historiassa. Tarkastelin tutkimuksessani luovan musiikkikasvatuksen osalta suomalaisen peruskoulun musiikinopetuksen historiaa ja sen pedagogista taustaa. Tutkin lisäksi, miten luova musiikkikasvatus ja musiikillinen keksintä sen osa-alueena näyttäytyvät opetussuunnitelmissa ja tutkimuksissa sekä pedagogisessa toiminnassa.

Koen musiikillisen keksinnän opetus- ja oppimismenetelmänä, jonka kautta edistetään musiikillista ajattelua ja ymmärtämistä. Keksintä on pedagoginen toimintatapa oppia musiikkia ja musiikista. Keksinnän kautta oppilas oppii musiikin eri toimimistapoja, kun musiikkia harjoitellaan oman kokemuksen ja luovan prosessin eikä valmiiksi annettujen mallien kautta.

Musiikillinen keksintä -käsite kattaa useita luovaan musiikilliseen ilmaisuun liittyviä toimintamuotoja. Keksintä pedagogisena toimintana

on laaja-alaisempaa, kompleksisempaa toimintaa kuin erillinen säveltäminen tai improvisointi, joihin se useimmiten rinnastetaan. Musiikkia voidaan keksiä säveltämällä, improvisoimalla, äänikerronnalla ja sovittamalla. Myös aistien yhteistoimintaa virittävät toimintamuodot, kuten eri taiteiden liittäminen osaksi musiikillista toimintaa, voivat sisältää keksintää. Musiikkia voidaan keksiä koreografisin, draamallisin ja visuaalisin keinoin. Olen päätenyt tähän jaoteluun musiikin opetussuunnitelmissa ja pedagogisessa kirjallisuudessa mainittujen keksinnän sisältöjen perusteella.

Koin tarpeelliseksi eritellä musiikillisen keksinnän eri toimintamuotoihin (säveltäminen, improvisointi, äänikerronta, sovittaminen ja muiden taidemuotojen käyttö keksinnässä), jotta pääsisin syvemmälle keksinnän "yttimeen", sen tarkoituksen ja sisältöjen pohdintaan. Näin keksinnän termi ei jää liian yleiselle tasolle. Musiikillisen keksinnän toimintamuodot ovat osittain päällekkäisiä eikä niillä ole välttämättä selkeitä rajoja. Voi olla vaikea tarkalleen määritellä, mihin toimintamuotoon keksintä kulloinkin kuuluu. Esimerkiksi äänikerronta voi olla kirjallisuuteen ja draamaan liittyvä keksinnän muoto. Sovittamista voidaan harjoitella improvisoimalla ja improvisointiharjoitteet voivat muodostua sävellyksiksi. On kuitenkin syytä pohtia, milloin tällainen jaotelu on tarpeellinen ja voiko pelkkä keksinnän termi olla riittävä ilmentämään sille asetettuja tavoitteita ja sisältöjä.

Orff-pedagogiikassa musiikillinen keksintä on koko pedagogisen ajattelun perusta ja olennainen toimintamuoto. Carl Orff painotti musisoimisessa lapsen omaa keksintää ja oli näin lähellä konstruktivistista käsitystä oppijasta aktiivisena tiedon muokkaajana. Keksintä voidaan integroida musiikin yleiseen kontekstiin, musiikin käsitteisiin tai muihin taidekasvatuksen osa-alueisiin, joiden kanssa oppilas työskentelee. Orff-pedagogiikassa keksintä on oppimisprosessissa läpäisevänä toimintatapana. Keksintää ei välttämättä nosteta erillisenä huomion kohteeksi, vaan sitä tapahtuu vaivihkaa, koko ajan, hyvin lyhyinä kokeiluina. Tällöin pelkkä keksinnän termi riittää kuvaamaan ryhmässä tehtyä musiikillista luomista ja tuottamista, ja se ilmentää kattavasti omalehtoisia luovaa toimintaa.

Tutkimukseni empiirisenä tutkimusongelma-

na oli kehittää koulun ryhmäopetukseen soveltuvia musiikilliseen keksintään liittyviä toimintamalleja tutkijan soveltaman Orff-pedagogiikan kautta. Tässä tutkimuksessa Orff-pedagogiikan filosofisista perusteista nousi ensisijaisesti esille kokonaisvaltaisen musiikkikasvatuksen ja oman musiikillisen luovuuden merkitys. Kokonaisvaltaisen musiikkikasvatus tarkoitti tässä tutkimuksessa kasvatusta musiikkiin, musiikillisen ilmaisun kehittymistä ja musiikin eri peruskäsitteiden oppimista aktiivisen musisoimisen ja keksinnän kautta. Se tarkoitti myös kasvatusta musiikin avulla, jossa musiikkikasvatus oli kiinteästi yhteydessä muihin taidemuotoihin, oppiaineisiin ja teemakokonaisuuksiin.

Tutkimuksellinen kiinnostuksen kohteeni on ollut keksintä ryhmässä tapahtuvana musiikillisenä toimintatapana, jota toteutetaan musiikkitaipaleensa alussa olevien oppijoiden kanssa, niiden, jotka vasta opettelevat musiikkia ja sen ilmaisullisia käytänteitä. Selvnsin musiikillisen keksinnän ja Orff-pedagogiikan peruslähtökohtia ja pedagogisia toimintamalleja tutkimuksen empiirisessä osassa kuvaamalla tiettyä musiikkikasvatus-opintojaksoa ja sen opetusmateriaalia, joissa toteutuu Orff-pedagoginen musiikillinen keksintä. Analysoin opiskelijoiden antaman palautteen kautta Orff-pedagogiikan ja musiikillisen keksinnän merkitystä koulun musiikkikasvatuksessa. Opin-tojaksoon osallistuneet olivat perusasteen alakoulun luokanopettajiksi opiskelevia opiskelijoita.

Opiskelijapalautteet osoittavat, että jos opiskelija omaksuu luovia musiikillisia toimintatapoja omassa koulutuksessaan, hän on valmis soveltamaan niitä myöhemmin omissa opettamis- ja ohjaamisprosesseissaan. Opettajaksi opiskelevan tulee itse kokea taidekasvatuksellisia oppimistilanteita lapsinäkökulmasta. Näin hän pystyy edistämään samankaltaista toiminnallista pedagogiikkaa.

Kokonaisvaltaisessa musiikkikasvatuksessa ja Orff-pedagogisissa periaatteissa korostuvat musiikillisten tavoitteiden lisäksi myös yleiset oppilaan kehitykseen ja oppimisympäristöön liittyvät tekijät. Oppimisympäristöön liittyvät osa-alueet, kuten ryhmän toimivuus, keskinäinen hyvä vuorovaikutus, toisten tukeminen, toimivat opettaja- ja oppilassuhteet, ei-kilpailuvan ilmapiirin luominen ja produktin sijasta itse oppimisprosessin mielekkyyden koros-

taminen, mahdollistavat myös varsinaisten musiikillisten tavoitteiden toteutumisen. Nämä tekijät tulivat korostuneesti esille keräämässäni opiskelijapalautteessa. Opiskelijat kirjoittivat esimerkiksi ryhmähengen paranemisesta kurssin aikana tai oman musiikillisen rohkeuden kasvamisesta, kun ryhmä on tukenut toistensa musisointia ja yksittäisten opiskelijoiden musiikillisten valmiuksien kehittymistä. Opiskelijoiden kommenttien myötä olisikin syytä miettiä musiikkikasvatuksen perimmäisiä tavoitteita. Musiikillisten tietojen ja taitojen oppimisen lisäksi taideopetuksen sosiaalinen ja emotionaalinen luonne korostuu, kun ryhmässä on oppimista tukeva ilmapiiri. Musiikilliset tieto- ja taitotavoitteet saattavat jopa jäädä toisarvoiseksi muiden musiikin kautta saatujen merkityksellisten kokemusten rinnalla.

Keksintä musiikillisena toimintamuotona ja oppimismenetelmänä on juurtumassa osaksi koulujen musiikkikasvatusta. Sovellettu Orff-pedagogiikka on tätä oppimismenetelmää tukeva pedagoginen sovellus, jos musiikki-

kasvattaja tekee siitä ajassa muuntuvaa ja omannäköistä pedagogiikkaa. Musiikillisen keksinnän käsite ja sen erilaiset pedagogiset sovellukset ovat usealle opettajalle vielä melko vieras musiikillisen toiminnan muoto. Tämä musiikillisen ilmaisun alue tarvitsee lisää pedagogista tutkimusta, jotta se saataisiin toimimaan kouluympäristössä konkreettisesti. Tulevilla musiikilliseen keksintään liittyvillä tutkimuksilla ja musiikkikasvatukseen liittyvällä täydennyskoulutuksella on tärkeä tehtävä muuttuvan musiikkikasvatuksen ja sen pedagogiikan jatkuvassa "päivittämisessä", myös opettajankoulutuksessa.

Marja Ervasti

Musiikin didaktiikan lehtori

Oulun yliopisto, kasvatustieteiden ja opettajan-

koulutuksen yksikkö

Musiikkikasvatus

Diessen, historiaa ja Taivas on sininen ja valkoinen

Vierailimme Carl Orffin kodissa Diessenissä Etelä-Saksassa. Meitä oli kuusitoista kymmenestä eri maasta tulevaa musiikkikasvattajaa, jotka osallistumme vuoden mittaiselle kansainväliselle tanssi- ja musiikkipedagogiikan täydennyskoulutusjaksolle Orff-Instituutissa Salzburgissa Itävallassa. Orff-Instituutti on musiikkikorkeakoulu Mozarteumin osasto, missä tarjotaan tanssi- ja musiikkipedagogiikan perusopintoja. Tämä nk. Special course on joka toinen vuosi ja lisäksi järjestetään vuosittain muita lyhyempiä täydennyskoulutuskursseja.

Carl Orffin vaimo Liselotte Orff on 72-vuotias nuorekas ja tarmokas rouva ja hän otti tämän kansainvälisen vierailijaryhmän lämpimästi vastaan. Liselotte asuu nyt siis yksin tässä maaseutukodissa, jossa aikanaan oli paljonkin eläimiä: kissa, koira ja useita hevosia. Vielä pihaniityllä elosta nauttii yksi islanninponi, tietävästi tällä hetkellä vanhin elossa oleva lajinsa edustaja, 37 vuotta.

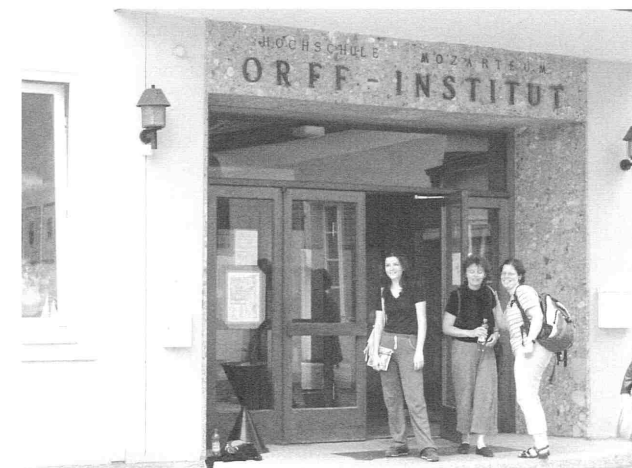
Carl Orffin työhuone on talon toisessa kerroksessa. Keskellä huonetta on flyygeli, sivuseinillä kirjahyllyt täynnä kirjoja ja työpöytä ikkunan vieressä. Flyygelin alla on useita patarumpuja ja erilaisia laattasoittimia, joista

osa on Indonesiasta ja Afrikasta ja osa soitinrakentaja Karl Mändlerin rakentamia. Hänen kanssaan Orff suunnitteli nk. Orff-soittimistoa.

Carl Orff oli kiinnostunut vanhasta musiikista ja eri maiden kansanmusiikista. Hän oli kiinnostunut musiikin alkujuurista, siitä perustasta, mistä musiikki ja musisoiminen on syntynyt, elementaarisuudesta. Tämä näkyy ja kuuluu hänen sävellyksistään ja säveltäjä hän ensisijaisesti olikin ja halusi aina olla. Musiikkiteatteri, tarinat, runous aina Sapphosta lähtien ja varsinkin Kreikan mytologia ja tarusto viehättivät häntä. Tanssi oli hänelle tärkeä elementti musiikin tekemisessä ja tämä oli yksi merkittävä asia, joka johti uuden pedagogisen lähestymistavan syntyyn.

Jo ennen toista maailmansotaa hän tutustui tanssija Dorothee Güntheriin, jonka kanssa he perustivat Güntherschulen, missä opetettiin tanssijoita. Kaikki tanssijat myös soittivat ja tähän tarkoitukseen Orff sävelsi musiikkia ja kehitti uusia soittimia. Sota kuitenkin tuhosi koulun soittimistoineen ja arkistoineen, ja siihen loppui Güntherschulen tarina.

Tähän loppuisi varmasti tämäkin tarina ellei radiotoimittaja Walter Panofsky olisi kuullut

Orff-Instituutti Salzburgissa.

Orffin ajatuksista ja hänen pedagogisesta musiikistaan. Hän ehdotti Orffille radio-ohjelman tekemistä lapsille. Orff innostui ajatuksesta ja kutsui työparikseen Güntherschulen entisen oppilaan Gunild Keetmanin. Yhdessä he alkoivat tehdä radio-ohjelmia ja säveltää musiikkia lapsille. Syntyi pohja Orff-Schulwerkille, Orff-pedagogiikalle.

Itse asiassa Gunild Keetman on keskeisin henkilö tämän Orff-Schulwerkiksi kutsutun pedagogisen lähestymistavan luomisessa. Hän teki sävellystyötä yhdessä Orffin kanssa ja hän lähti toteuttamaan näitä pedagogisia ajatuksia käytännön opetustyössä. Varsinaisesti Orff itse ei koskaan osallistunut opetustyöhön.

Yhdessä Carl Orff ja Gunild Keetman julkaisivat radio-ohjelmiin tehtyä musiikkia kirjasarjassa Musik für Kinder. Kirjat ja menetelmä herättivät paljon kiinnostusta ja vähitellen nämä pedagogiset ajatukset alkoivat leviää myös kansainvälisesti. Pian eri maissa alettiin julkaista kunkin maan oman musiikillisen ja pedagogisen perinteen pohjalta tehtyä pedagogista materiaalia.

Oli syntynyt Orff-Schulwerk, Orff-pedagogiikka, musiikinopetuksen lähestymistapa, missä musiikkia opiskellaan kokonaisvaltaisesti soiton, liikkeen, laulun ja improvisaation avulla. Tässä lähestymistavassa ei ole metodia tai normistoa, miten musiikkia opetetaan, vaan ajattelu siitä, mikä musiikin tekemisessä on tärkeää ja mitä monipuolinen musiikinopetus pitää sisällään.

Opettajalle menetelmä on haaste, mahdollisuuksien valtameri, missä kukin opettaja etsii itselleen parhaiten sopivan reitin ja väylän edetä. Orff-Schulwerk ei kuitenkaan jätä opettajaa seilaamaan yksin ilman päämäärää, vaan se tarjoaa ikäänkuin merikortteja tai kartaston, joiden avulla opetusta voi suunnitella. Opettajaa ei kuitenkaan ohjata toimimaan jollakin tietyllä ainoalla oikealla tavalla, vaan jokaiselle opettajalle annetaan vapaus, mutta myös vastuu, etsiä ja löytää itselleen parhaiten sopiva tapa soveltaa Orff-pedagogiikan ajattelua omassa työssään.

Lähtökohtana Orff-Schulwerkissa on, samoin kuin Carl Orffin sävellyksissäkin, musiikin alkujuuret, elementaarisuus, pienten musiikillisten osien liittyminen toisiinsa, perustavaa laatua oleva tekeminen ja kokeminen, se mistä musiikki lähtee liikkeelle. Elementaarinen musiikki

ei ole koskaan musiikkia yksin vaan se yhdistyy liikkeeseen, tanssiin ja puheeseen. Se on musiikkia mihin ei osallistuta kuuntelijana, vaan aktiivisena toimijana ja vaikuttajana, uuden luojana ja improvisoijana.

Orff-Schulwerk ikäänkuin seuraa musiikin historiaa. Kaikki lähtee liikkeelle sykkeestä, muutamasta sävelestä ja täydentyy pian pentatoniseksi asteikoksi, jota säestetään bordunasäestyksellä. Nämä samat elementit löytyvät lähes jokaisesta musiikkikulttuurista. Orff-Schulwerk ei myöskään kavahda eri moodien eli nk. kirkkosävelasteikkojen käyttöä, sävelistön rikkautta ja monimuotoisuutta. Näitä asteikkoja (ja monia muitakin) löytyy eri kulttuureista, mutta niistä muodostuu myös länsimaisen musiikin alkujuuret. Keskeisellä sijalla ne ovat myös jazzissa.

Vähitellen bordunasäestys täydentyy ostina-toilla ja säveliköt laajenevat. Duuri- ja mollitonalityteetti lyötävät paikkansa ja aletaan käyttää ja ymmärtää sointutehoja. Yksinkertaiset pienet muotorakenteet laajenevat, musiikillinen tietous ja ymmärrys kasvaa, mutta opetuksen perusajattelu ei muutu.

Usko kaikkien musikaalisuuteen ja kykyyn oppia, luoda uutta ja toimia yhdessä, ovat keskeisiä opetuksen kulmakiviä, mutta musiikkikasvatuksen merkitys on kasvatuksellisesti vieläkin laajempi. Musiikinopetus vahvistaa itsetuntoa ja itsetuntemusta. Vahva itsetunto antaa pohjan ymmärtää toisia ja hyväksyä erilaisuutta. Opitaan kantamaan vastuuta itsestä, toisista ja ympäristöstä. Parhaimmillaan yhdessä musiisointi tarjoaa mallin terveestä yhteisöstä, jossa jokaisella on oma tärkeä paikkansa ja jokaista arvostetaan oman persoonansa kautta.

Olimme Carl Orffin työhuoneen terassilla. Sieltä on näkymä Ammersee-järven takaiselle kukkulalle, jonka huipulla näkyy Andechsien luostarin kirkko. Sinne Carl Orff halusi tulla haudatuksi ja siellä Dolorosa-kappelissa on hänen hautansa. Palasimme työhuoneeseen. Kysyin Liselotte Orffilta, saanko soittaa säveltäjän flyygeliä. Hän antoi luvan sanoen, että samalla soittimella on sävelletty Carmina Burana. Minulle hetki oli vaikuttava. Soitin *Taivas on sininen ja valkoinen*. Se on kaunein laulu minkä tiedän.

Markku Kaikkonen

Malletin teko-ohjeet

Tarvikkeet:

- viinipullon korkki
- kukkakeppi (halkaisija 8mm)
- villalankaa
- tylppäkärkinen neula

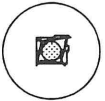

Leikkaa korkki sopivan pituiseksi. Poraa siihen reikä (tai kaiverra teräväkärkiselä puukolla). Työnnä tikku korkin läpi.

Kierrä lanka lenkille ja pujota tikkuun korkin alapuolelle (älä katkaise lankaa). Kierrä lankaa käsin korkin ympäri ylös-alas ja pyöritä samalla tikkua vähän. Aseta lanka korkin yläpäässä niin, ettei se mene reiän, josta tikku näkyy, päälle. Tee niin monta kierrosta, ettei korkkia enää näy.

Ota neula käyttöön tässä vaiheessa ja katkaise loppu lanka n. 50 cm pituiseksi. Pujota neulan avulla lanka alhaalta ylös. Pujota lanka ylhäällä neliön mallisesti "reiän" ympäri.

Neulo pistoja reiästä neliöön päin, neula sisään reiän keskeltä. Tee näin koko kierros. Pujota lanka alas ja tee samanlainen neliö. Pujota neula tikun puolelta ulospäin, koko kierros. Päätä ja katkaise lanka.

NIPS - NAPS- MALLETTI ON VALMIS!

Älä huolestu, jos ensimmäinen malletti ei ole "täydellinen" yksilö. Käsi ja silmä harjaantuvat mitä enemmän niitä teet. Sitä paitsi, tekemällä oppii paremmin kuin ohjeita lukemalla. Pyydä siis joku, joka osaa jo homman, näyttämään se sinulle.

Ohjeet: Mirkka Rouhio (suomalainen sovellus Rodrigo Fernandezin ohjeiden mukaisesti)

Malletin tekoa Rodrigo Fernandezin johdolla.

Förening Orff-Schulwerk i Tensta Sverige FOSiTS

Ruotsin Orff-yhdistys perustettiin 1998 yhteistyössä JaSeSoy ry:n kanssa. Harri Setälä ja Jukka Siukonen olivat mukana prosessissa alusta alkaen ja antoivat tukensa meille täällä lahden toisella puolella.

Vuosia on kulunut ja nyt olemme tosiaankin "käynnissä" monella eri tavalla.

FOSiTS r.f. on perustettu Tukholman kaupungin osa-alueella Tenstassa ja suurin osa jäsenistä tulee juuri mainitulta alueelta. Olemme kasvava yhdistys ja kansainvälinen yhteistyö on hyvässä alussa.

Olemme saaneet paljon apua ja kannustusta JaSeSoy ry:ltä ja siitä onkin tullut käsite, että olemme "sisaryhdistys" ja varsinkin pikkuinen sellainen.

Yhdistyksemme järjestää erilaisia kursseja Tenstan alueella. Vuosittain järjestämme "helgkurs"-viikonloppukurssin, jossa on kansainväliset kouluttajat ja joka on avoin kaikille kiinnostuneille. Viikonloppukurssiin ovat osallistujat tulleet koko Ruotsista ja iloksemme Suomestakin on tullut kurssilaisia joka vuosi.

Samoin joka lukukausi järjestämme "Kick Off"-kurssin, joka on tarkoitettu yhdistyksen jäsenille.

Marraskuinen viikonloppukurssimme viime vuonna oli 5-vuotis-jubileum.

Suomestakin oli edustajat juhlassamme. Kouluttajat olivat Salzburgista ja Suomesta.

Rummutusta Tenstassa 17.11.2002

JaSeSoy

Kiinnostuksemme Orff-pedagogiikkaan ja mahdollisuuteen soveltaa ideoita musiikin, liikkeen ja kehon kautta on kasvamassa. Joka vuotiset kurssit antavat uutta intoa pedagogeille viedä musiikkikasvatusta eteenpäin päivähoitopuolelle ja samalla tuntee, että oma kehitysprosessi on käynnissä. Eri tapaamiset ja kurssit ovat tärkeitä yhteistyön lenkkejä. Musiikki yhdistää eri kulttuureja ja ihmisiä joka puolelta maailmaa.

Olemme innostuneita musiikillisista mahdollisuuksista. JaSeSoy ry:n järjestämät Rytmiseminaarit Suomessa ovat tulleet joukossamme erittäin suosituiksi. Joka vuosi innokkaat Rytmiseminaariin osallistujat täältä Ruotsista ovat saaneet uutta uskoa ja iloa kehittää musiikillisia leikkejä lasten parissa.

Toivon, että yhteistyö jatkuu maiden välillä ja mitä enemmän meitä on saman idean kantajaa niin Orff-Schulwerkin leviäminen maailmalle on taattu.

Lopetan kirjoittamiseni täältä Tukholman Tenstasta.

**Kuten Carl Orff itse sanoi:
"Musiikki kuuluu kaikille".**

Mallo Vesterlund
Puheenjohtaja
FOSiTS r.f

"Taisin ja Janssin Poika" 6.

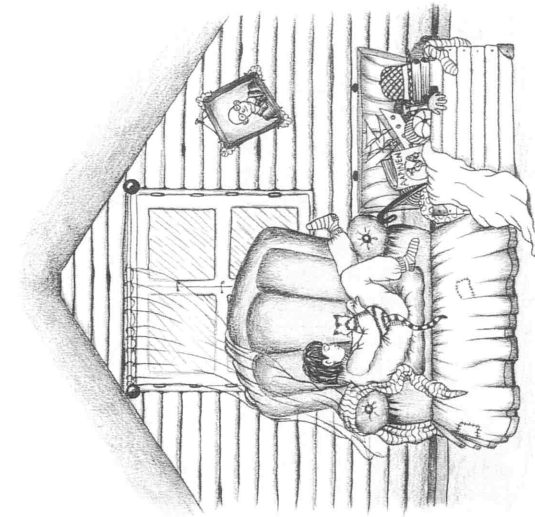
Ullakkomatka

säv., san., sov. Risto Järvenpää

1. Pie- nen kul- ki- jan mie- les- sä, hii- kuu ret- ki- ä
Kis- san mie- li on kul- rin, niin myös Kil- li- ni
jän- ni- ä, min- ne oom- menyt mat- kal- la,
tie- ten- kin, met- sin taak- se ei kau- em- mas,
kul- ku- ri- kis- sa sen tie- tää, Mer- ten taa
kul- ku- ri- kis- sa sen tie- tää.
läi- vat kuljet- taa, vuor- ten taa
mum- mo- lan Kil- li ha- lu- aa, ul- la- kol- la mum- no- las- sa
seik- kai- lu- jen maa.

2. Kissan kanssa me kiivettiin,
mummon ullakon hämälään,
sade saa soiteella kynsilään,
Kilti on mielissään.
Tuoksut vanhojen vaatteiden,
vanhat lehdet ja aapinen,
seinällä katselee Kekkonen,
kissakin tuntee sen.
Merten taa...

3. Kauas aikain ja maitten taa,
kuin taikavoimalla lentää saa,
kissa on kiertynyt kippuraan,
lämpö sen rauhoittaa.
Tuoksut vanhojen vaatteiden,
jämät lehdet ja aapinen,
tällä on tarinat kuunnellaan,
satujen ihmennä.
Merten taa...

JaSeSoy

JaSeSoy

- on vapaan musiikkikasvatuksen yhdistys, joka on perustettu vuonna 1993. Yhdistyksen tarkoituksena on tukea ja edistää kaikenikäisten kansalaisten musiikillista ja kokonaismaisullista kasvua.
- järjestää Orff-Schulwerkin ideoille ja ajatuksille pohjautuvia koulutustilaisuuksia. Keväinen **Rytmiseminaari** on yhdistyksen keskeisin koulutustapahtuma. Muita vuosittaisia kursseja ovat kesällä pidettävät viikon pituiset **Orff-tasokurssit I, II ja III** sekä englanninkielinen **Maailmankylä – World Village**, jota tukee Ulkoasiainministeriö.
- on avoin kaikille musiikista ja musiikkikasvatuksesta kiinnostuneille ihmisille ammatista riippumatta. Jäseniä yhdistää erityisesti kiinnostus käyttää Orff-pedagogiikan suomalaisia sovelluksia omassa työssään.
- kansainvälisen Orff-Schulwerk -liikkeen hyväksymä organisaatio. Yhdistyksellä on hyvät suhteet Orff-Instituuttiin Salzburgiin, Carl Orff -säätöön ja Orff-yhdistyksiin ympäri maailmaa. Näiden suhteiden avulla yhdistys on pystynyt tuottamaan korkeatasoisia kansainvälisiä kouluttajia sekä omille kursseilleen että muiden musiikkikasvatusorganisaatioiden käyttöön. JaSeSoy ry:n kouluttajavaihtona myös lukuisat suomalaiset on kutsuttu kouluttamaan ulkomailla.
- **tarjoaa jäsenilleen** (jäsenmaksu 26 e)
 - koulutuslennuksen Rytmiseminaarista
 - Pikku-Journal jäsenlehden
 - mahdollisuuden koulutustukeen kansainvälisille Orff-kursseille
 - ilmaisen koulutuksen yhdistyksen syyskokouksen yhteydessä
 - Orff-käsikirjaston palvelut
 - JaSeSoy -tuotteita ja julkaisuja jäsenhintaan

Osallistumalla koulutuksiin ja yhdistyksen toimintaan saat uusia ystäviä Suomesta ja ympäri maailmaa. Lisäksi saat mahdollisuuden löytää itsestäsi uusia musiikillisia ulottuvuuksia. Luovuus, ilo ja musiikillinen kasvu ovat pohjana jatkuvalla oppimiselle.

JaSeSoy

Orff-Schulwerk – usko oppimisen mahdollisuuksiin

Orff-pedagogiikan suomalaisessa sovelluksessa

- rohkaistaan kasvattajaa ja lasta luovaan ja vuorovaikutteiseen musiikin tekemiseen lapsen lähtötasosta riippumatta
- päämääränä on musiikin kokeminen aktiivisen tekemisen, puheen, liikkeen ja rytmin avulla
- tärkeintä ei ole lopputulos, vaan lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen ja se, mitä tapahtuu oppimisprosessin aikana

<http://www.jasesoi.org>

JaSeSoy ry hallitus ja varajäsenet 2003

Tiina Kekäläinen, puheenjohtaja, kansainväliset asiat
ti.ke@dnainternet.net

Tiina Kursula, sihteeri
kursis@dlc.fi

Juuso Kauppinen, varapuheenjohtaja, koulutusvastaava
kauppinen.juuso@kolumbus.fi

Jukka Siukonen, taloudenhoitaja, kansainväliset asiat
siukoset@kolumbus.fi

Minna Laitinen, tiedotusvastaava ja kotisivut
minssu@sunpoint.net

Mirka Rouhio, tiedotusvastaava ja kotisivut
mirkkarou@hotmail.com

Harri Sandborg, Orff-keskus yhteyshenkilö
harri.sandborg@pp.inet.fi

Johanna Kemppainen, "SeSoy"-yhteyshenkilö
johanna.kemppainen@mail.suomi.net

Maija Widemark, jäsenasiat, Orff-keskus yhteyshenkilö
widemark@planet.fi

Anne Klemettilä, jäsenasiat
anne.klemettila@kolumbus.fi

Carmela Anker, "SeSoy"-yhteyshenkilö
carmela.anker@kolumbus.fi

Improvisointia...

... Rodrigo Fernandezin innostamana.

Senegalilaisia rytmejä...

... Ismaila Sanen tahtiin.